

INTERVJU MED BERNHARD OCH HILDUR KARLSSON, HEDVIGSFORS, 14/8 1970

Följande härrör sig från ett samtal den 14/8 1970 med Bernhard Karlsson och hans hustru Hildur, född Högberg, pensionärshemmet i Hedvigsfors.

Bernhard Karlsson föddes 1885 i Sniptjärna i Furuberg, där hans föräldrar hade ett arrendeställe. Hans far var ursprungligen ifrån Gnosjö i Småland, men hade som resande i bleckkärl hamnat uppe i Furuberg där han träffade sin hustru och blev bosatt.

Fru Karlsson är född år 1889 i Skålsvedja, där hennes föräldrar hade affär. Hennes far, August Högberg, kom ifrån Västergötland som rallare upp till Hälsingland. Han arbetade bland annat med att bygga banan mellan Moviken och Strömbacka. Han var då riktare vid banbygget.

År 1890 byggde han affären och boningshuset i Skålsvedja, och hade sedan hand om affären där tills hans son tog över efter honom. Affären i Skålsvedja gick mycket bra. På den här tiden fanns det endast affärer i Strömbacka och Västansjö, varför man hade ett stort omland med kunder. Fru Karlsson berättar, att man kom ända uppifrån Oxåsen för att handla i Skålsvedja. Kunderna kunde ha med sig lin, ull och smör, som dom sålde i affären för att på så vis tillhandla sig varor. Senare blev det mer konkurrens i affären. Det uppstod kooperativa affärer både i Moviken och Strömbacka, och dessutom enprivat handlare i Frisbo. Denne tog sina varor genom Högbergs i Skålsvedja.

I affären i Skålsvedja förde man alla varor som sig bör i en lanthandel. I taket hängde det skor och stövlar, och innanför dörren stod en stor silltunna.

Nedanför affären fanns en ångbåtsbrygga, och på höstarna fick man stora frakter med varor. Det var sirap, socker och mjöl som kom i stora säckar och tunnor, vilka skulle tjäras in i magasinet och förvaras där

under året.

Fru Karlsson var äldst i syskonskaran, och hon arbetade i affären ända tills hon gifte sig. Hon påpekar att det på den här tiden inte fanns några bestämda affärstider, utan så länge man hade kunder, så länge var också affären öppen.

Den kassa man fick in förvarade hennes far i ett kassaskåp. År 1902 hade man besök av inbrottstjuvar, men dessa lyckades inte ta sig in i kassaskåpet, utan fick nöja sig med en del klädespersedlar, matvaror etc.

Fru Karlsson berättar, att fadern ibland kunde ha svårigheter med att få betalning utav kunderna. Dessa hade årsräkning med bolaget, och det kunde då hända, att när sluträkningen kom hade man inte några pengar att få ut och således inte kunde betala sin skuld i affären.

Både herr och fru Karlssons fäder kom ju söderifrån för att slå sig ner i Hälsingland, och makarna berättar, att det var mycket vanligt förr i tiden att folk kom vandrande nerifrån landet för att slå sig ner längre norrut. Speciellt gällde detta de värmlänningar som kom för att deltaga i skogsarbetet här uppe. Herr och fru Karlsson har hört talas om, att det ursprungligen var värmlänningarna som lärde upp hälsingarna då det gällde rationell skogsskötsel. Värmlänningarna hade nämligen bättre kälkar och bättre redskap än hälsingarna.

Herr och fru Karlsson gifte sig år 1921, och bosatte sig då i Furuberg, där de kom att bo i sju år. I Furuberg bodde på den här tiden mest skogsarbetare, men det fanns också en lantbrukare där. Herr Karlsson var skogsarbetare. Han var ju uppfödd på ett arrendeställe, och han hade som liten börjat arbeta med sin pappa i skogen, och också deltagit i kolning. Han arbetade som timmerhuggare. Arbetet gick året runt, utom en viss period på våren, då det blev en paus, från det att det var slut med körningen ifrån milorna och innan kolvedhuggningen började igen på hösten. Man kunde då syssla med skogsdikning och andra uppgifter.

Apropos kolning, så berättar makarna Karlsson, att det började minska med kolmilor redan då de kom, 1921, till Furuberg.

Arbetet i skogen har förändrat sig mycket under de år herr Karlsson har varit i arbetslivet. De redskap han själv har använt har varit svansåg, yxa och barkjärn. Någon motorsåg har han själv aldrig begagnat, men han var fortfarande aktiv i skogsarbetet då motorsågarna började komma i bruk.

Herr Karlsson berättar, att det var dåligt betalt att vara skogsarbetare. För att få det att gå ihop för familjen, var man tvungen att ha lite kor, som kunde ge en skvätt mjölk.

Då herr Karlsson högg massaved, fick han betalt med nio öre litern, och då skulle virket rundbarkas. Herr Karlsson var ofta tvungen att ligga borta i kojor i skogsarbetet. Han gick då ut i arbetet på söndagkvällarna, och kunde vara borta ända till lördag kväll. Men ibland kom han hem på onsdagskvällen för att hälsa på och hämta ny matsäck.

Kosthållet i skogskojorna bestod till stor del utav kolbullar, som man lagade själv. Man hade lite mjölk med sig hemifrån och sylt, som man åt till kolbullen.

I Furuberg fanns på den här tiden ingen affär, men det kom en innan makarna Karlsson flyttade därifrån 1928. Närmaste affären fanns i Hedvigsfors och i Hassela, och fru Karlsson berättar, att hon höst och vår gick ner till Hassela för att göra storinköp för ett halvt år framåt.

Någon läkare fanns naturligtvis inte i Furuberg och inte heller någon barnmorska. Fru Karlsson berättar, att man på den här tiden ofta inte brydde sig om att tillkalla barnmorska då det var dags för nedkomsten. Själv har hon aldrig gjort det. Inte heller gick man på någon läkar-kontroll under graviditeten.

Barnens skötsel var mycket besvärligare förr än nu. I stället för blöjor och cellstoff hade man trasor som skulle tvättas.

I Furuberg fanns på den här tiden en loge utav godtemplarorden, men ingen utav makarna Karlsson har varit aktiva inom något föreningsliv.

Då det gäller sällskapslivet, berättar fru Karlsson att det var helt annorlunda förr än nu. Då var det så lätt att ta sin strumpstickning och gå in till en grannfru för att sätta sig att prata. Nu däremot, måste man vara bjuden för att ge sig i väg, och det blir sällan några spontana påhälsningar.

År 1937 flyttade familjen Karlsson till Skålsvedja, dit fru Karlsson hela tiden hade längtat. Där kom man att bo i tjugo år. Herr Karlsson arbetade då fortfarande i skogen.

Skålsvedja genomkördes tre gånger om dagen av buss på den här tiden. Det var ingen svårighet med kommunikationerna.

Efter tjugo år i Skålsvedja köpte familjen Karlsson ett litet ställe i Skärås, som dom rustade upp, men där kom de endast att bo i ca 10 år. Sedan blev fru Karlsson sjuk, och 1967 flyttade man in på pensionärshemmet i Hedvigsfors.

I Skärås bodde 1957 ungefär 10 familjer, och det fanns då ingen tendens till avfolkning i byn.

Då det gäller gångna tiders hushållsarbete, berättar fru Karlsson, att detta framför allt utmärktes av att man skulle göra allting själv. Så t.ex. brukade fru Karlsson köpa lingarn. Hon vävde själv allt linne som finns i familjen. Hon sydde också mycket och brukade åta sig sömnad åt andra personer för att tjäna en slant. Hon höll också ofta får eller köpte ull, vilken hon spann för att sedan sticka strumpor och tröjor.